

Windpark Delfzijl Noord

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
en de aanvulling daarop**

16 juni 2008 / rapportnummer 1309-123

1. OORDEEL OVER HET MER EN DE AANVULLING DAAROP

Millenergy wil een windpark van ongeveer 60 MW in Delfzijl ontwikkelen op de Schermdijk en de Pier van Oterdum. Ten behoeve van de ruimtelijke¹ besluitvorming hierover door de gemeente Delfzijl heeft Millenergy een MER² opgesteld.

Tijdens de toetsing heeft een gesprek op 25 februari 2008 plaats gevonden tussen de Commissie, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer. Daar heeft de Commissie kenbaar gemaakt dat het MER naar haar oordeel op een aantal onderdelen onvolledig is. Naar aanleiding hiervan heeft de initiatiefnemer in een aanvulling op het MER (verder de aanvulling) nadere informatie aangeleverd over landschap, energie, natuur, veiligheid en het meest milieuvriendelijke alternatief. De Commissie adviseert de aanvulling zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

Oordeel over het MER en de aanvulling daarop

De Commissie is van oordeel dat de essentiële informatie voor de besluitvorming in het MER en de aanvulling **grotendeels** aanwezig is. De essentiële informatie over de effecten op landschap en natuur is echter **nog niet volledig** aanwezig.

Het MER en de aanvulling geven weer dat de effecten op landschap tussen de verschillende alternatieven weinig onderscheidend zijn. De Commissie is van mening dat er wel verschillen zijn tussen de alternatieven op het gebied van landschap en ziet daarnaast mogelijkheden om de vormgeving³ van de alternatieven landschappelijk te optimaliseren. De Commissie adviseert daarom deze informatie alsnog beschikbaar te maken voor de besluitvorming (zie verder §2.1).

Op basis van de informatie in het MER en de aanvulling zijn significante negatieve gevolgen voor de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied de Waddenzee voor de Scholekster en de Steenloper niet op voorhand uit te sluiten (zie verder §2.3).

Meest milieuvriendelijke alternatief (mma)

In de aanvulling is een mma beschreven met de relatief minste milieueffecten per opgewekte eenheid van energie. De aanvulling stelt echter dat dit niet het mma zou moeten zijn. Naar mening van de Commissie is dit alternatief wel het mma. De informatie in de aanvulling toont aan dat dit alternatief een fors hogere energieopbrengst⁴ (milieuwinst) combineert met (relatief) de minste

¹ In het plangebied is niet overal een bestemmingsplan aanwezig. In het MER is aangegeven dat de besluitvorming door burgemeester en wethouders van Delfzijl daarom gekoppeld aan is:

- de benodigde bestemmingsplanwijziging conform artikel 19 lid 2, Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) in het gedeelte van het plangebied waar een bestemmingsplan van kracht is;
- de benodigde Wet milieubeheer (Wm) vergunning voor het gehele windpark.

De gemeente heeft mondeling aangegeven dat door de nieuwe Wro - die per 1 juli 2008 in werking treedt - de besluitvorming gekoppeld zal worden aan een nieuw bestemmingsplan voor het gehele plangebied.

² Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de inspraakreacties opgenomen.

³ Landschappelijke vormgeving bestaat uit: 1) aansluiting op andere windturbineparken, 2) een regelmatig opstellingspatroon 3) geen of minder windturbines op de pier van Oterdum, waardoor de lijnopstelling minder wordt doorbroken. Hierdoor zal de opstelling ook vanuit andere zichtpunten als een lijn herkenbaar zijn.

⁴ De extra energieopbrengst is ongeveer 50% wat overeenkomt met 100.000 MWh per jaar.

milieueffecten op de omgeving (zie verder §2.5). De Commissie adviseert alternatief II-3B in de verdere besluitvorming als het mma te beschouwen.

In het volgende hoofdstuk geeft de Commissie een toelichting op het hierboven genoemde oordeel.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Landschap

MER

Volgens het MER zijn de effecten op landschap tussen de verschillende alternatieven niet of nauwelijks onderscheidend. De Commissie is van mening dat er verschillen zijn tussen de effecten van de alternatieven op landschap. Zij ziet daarnaast mogelijkheden om de vormgeving van de alternatieven landschappelijk te optimaliseren, die niet in het MER zijn uitgewerkt. Daarom heeft de Commissie geadviseerd de hieronder genoemde informatie uit te werken in een aanvulling.

Optimalisatie landschappelijke vormgeving

In het MER zijn de mogelijkheden niet benut om binnen de alternatieven te variëren in de landschappelijke vormgeving en vervolgens in beeld te brengen of hiermee effecten op het landschap beperkt kunnen worden. De Commissie heeft de gemeente Delfzijl geadviseerd in de aanvulling in ieder geval voor alternatief I⁵ variant(en) op te (laten) nemen, waarbij gevarieerd wordt met:

- het aantal windturbines op de Pier van Oterdum⁶. Door hier geen of minder windturbines te plaatsen wordt de lijnopstelling minder doorbroken en wordt een rustiger beeld verkregen⁷;
- het aantal windturbines op de Schermdijk. Uitgangspunt hierbij is een gelijke onderlinge afstand tussen de turbines, waardoor een regelmatige lijnopstelling wordt verkregen en wederom ook een rustiger beeld.

Effecten op landschap

1. kwantitatieve beschrijving

In het MER zijn de effecten op het landschap kwantitatief bepaald door middel van het weergeven van 'maximale' zichtafstanden en kwalitatief bepaald door visualisaties.

De Commissie signaleert dat de windturbines op een grotere afstand dan de in het MER benoemde maximale zichtafstand zichtbaar kunnen zijn⁸. Daarnaast is in het MER niet kwantitatief ingegaan op de zichtbaarheid van de verschillende alternatieven binnen deze maximale zichtafstand⁹.

⁵ Alternatief I in het MER is ontwikkeld om zo goed mogelijk aan te sluiten op de landschappelijke structuur.

⁶ Inspraakreactie 2 gaat hier ook op in.

⁷ In het MER wordt op pagina 52 wel geconcludeerd, dat met 5 in plaats van 3 windturbines op de pier van Oterdum, de kustlijn minder geaccentueerd wordt. Dit wordt veroorzaakt door de vorming van een cluster op de Pier van Oterdum, waardoor de lijnopstelling (enigszins) doorbroken wordt.

⁸ Het MER vermeldt maximale zichtafstanden voor de alternatieven in bijlage 6 van bijlage 5.1a in tabel 3. Op basis van locatiebezoeken en vergelijkbare projecten verwacht de Commissie dat de maximale zichtafstanden groter zullen zijn. Inspraakreacties 2 en 5 geven ook aan dat de windturbines op grotere afstand zichtbaar zullen zijn.

⁹ Om zichtbaarheid kwantitatief te bepalen kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een analyse van het aantal km² waarbinnen de verschillende alternatieven op land of zee zichtbaar zijn rekening houdend met afschermende

2. kwalitatieve beschrijving

De verschillen in de zichtbaarheid tussen de alternatieven zijn in het MER weergegeven door middel van visualisaties. De visualisaties in het MER geven een verkeerde indruk. Dit komt onder andere door het formaat van de visualisaties (de afdruk van de meeste visualisaties is te klein) en het geringe contrast. Hierdoor zijn de verschillen tussen de alternatieven in effecten op het landschap niet duidelijk.

3. beschreven landschappelijke kwaliteiten

Bij de effectbepaling in het MER is geen rekening gehouden met:

- een aantal van de landschappelijke kwaliteiten van de Waddenzee, zoals geformuleerd in de Derde Nota Waddenzee. Het gaat om rust, weidsheid en open horizon;
- keuzes van het turbinetype. Dit biedt mogelijkheden voor een rustiger beeld¹⁰.

Daarnaast zijn de scores (plussen en minnen) van de verschillende alternatieven in het MER niet voldoende onderbouwd¹¹.

Aanvulling

De aanvulling bevat volgens de Commissie nog steeds niet alle essentiële informatie over ‘*Optimalisatie landschappelijke vormgeving*’ en de ‘*Effecten op landschap*’.

Optimalisatie landschappelijke vormgeving

In de aanvulling zijn voor alternatief I¹² en voor de andere alternatieven geen varianten uitgewerkt:

- zonder en/of met minder windturbines op de pier van Oterdum¹³;
- met een regelmatige afstand tussen de windturbines¹⁴;

Deze varianten bieden – naar oordeel van de Commissie – mogelijkheden voor een rustiger landschappelijk beeld. Deze informatie is ook van belang voor de toetsing aan de landschappelijke kwaliteit ‘rust’ van de Waddenzee, zoals geformuleerd in de Derde Nota Waddenzee.

De Commissie vindt de keuze om geen windturbine te plaatsen ter hoogte van chloortanks op het industrieterrein van Oosterhorn niet goed onderbouwd¹⁵. Indien de veiligheidssituatie de plaatsing van een windturbine hier inderdaad in de weg zou staan¹⁶, verwacht de Commissie dat door het nemen van miti-

werking door hoogteverschillen, bebouwing, beplanting en andere windparken. Een andere optie is de toepassing van GIS-technieken, zoals zogeheten ‘viewsheds’.

¹⁰ Door turbines van vergelijkbare vorm en grootte en daardoor ook met een vergelijkbare draaisnelheid te kiezen (bijvoorbeeld bij het naastgelegen windpark Delfzijl Zuid) ontstaat landschappelijk een rustiger beeld, dan wanneer voor een ander turbinetype wordt gekozen.

¹¹ In het MER is weergegeven dat alle alternatieven een gelijke positieve score hebben voor de in het MER gebruikte criteria ‘Verandering van kenmerkende of beeldbepalende landschapselementen’ en ‘Verandering in ruimtelijke samenhang van het landschap (structuur)’.

¹² Zie voetnoot 5.

¹³ Het niet uitwerken van deze varianten is in de aanvulling onderbouwd door aan te geven dat de Schermdijk al een ‘knik’ bevat en daardoor niet als een lijn ervaren wordt. De aanvulling stelt dat het voorkomen van een ‘tweede knik’ bij de Pier van Oterdum daarom weinig winst oplevert. Vervolgens stelt de aanvulling dat uit oogpunt van optimalisatie van energieopbrengst 5 windturbines op de pier geplaatst behoren te worden.

¹⁴ De aanvulling geeft aan dat ten behoeve van veiligheidsoptimalisaties van chloortanks op het industrieterrein Oosterhorn geen regelmatige onderlinge afstanden gehanteerd kunnen worden. De aanvulling bevat hierover geen verdere informatie en onderbouwing.

¹⁵ Dit is een belangrijke reden voor het ontstaan van een onregelmatige tussenafstand en daarmee een onrustig landschappelijk beeld van de in het MER beschreven alternatieven (behoudens alternatief II-3b, in dit alternatief was in het MER reeds sprake van ongeveer gelijkmatige tussenafstanden).

¹⁶ Het MER en de aanvulling geven hiervoor geen onderbouwing.

gerende inrichtingsmaatregelen ter plaatse van de chloortanks toch een acceptabele veiligheidssituatie gerealiseerd kan worden¹⁷. Hiermee kan - zonder de locatie van de overige windturbines in een alternatief aan te passen - mogelijk wel een lijnopstelling met een regelmatige tussenafstand verkregen worden (behoudens de windturbines op de Pier van Oterdum).

Effecten op landschap

1. kwantitatieve beschrijving

In de aanvulling zijn aannemelijke theoretisch maximale zichtafstanden van de windmolens op basis van 'kimduiking' weergegeven. Daarnaast worden in de aanvulling berekende 'werkelijke maximale zichtafstanden'¹⁸ gegeven. Deze zijn echter gelijk aan de afstanden genoemd in het MER¹⁹. De Commissie verwacht op basis van locatiebezoeken en vergelijkbare projecten - in tegenstelling tot de informatie in de aanvulling - dat de 'werkelijke maximale zichtafstanden' van de windturbines groter is.

De Commissie heeft geadviseerd in de aanvulling kwantitatief in te gaan op de zichtbaarheid binnen deze 'werkelijke maximale zichtafstanden'²⁰. De aanvulling geeft hierover echter geen nieuwe informatie. Deze informatie is ook van belang voor de toetsing aan de landschappelijke kwaliteiten 'weidsheid' en 'open horizon' van de Waddenzee, zoals geformuleerd in de Derde Nota Waddenzee.

2. kwalitatieve beschrijving

Uit de toelichting in de aanvulling op de visualisaties blijkt dat de basisfoto's gemaakt zijn met een laag tot gemiddeld contrast. Ook wordt hierin gemotiveerd op welke wijze de visualisaties uit het MER wel een juist beeld kunnen geven. De aanvulling bevat op deze wijze vormgegeven visualisaties van voldoende kwaliteit. In de aanvulling zijn echter alleen nieuwe visualisaties van het voorkeursalternatief opgenomen. Hierdoor is het kwalitatief vergelijken van de alternatieven en hun effecten op het landschap (nog) niet mogelijk.

3. beschreven landschappelijke kwaliteiten

Over de overige effectbepaling bevat de aanvulling nieuwe informatie over beïnvloeding van de rust en openheid van de horizon. De Commissie kan zich vinden in de aanvulling beschreven effecten van het turbinetype in relatie tot het criterium 'Verandering in de schaal van het landschap'. De Commissie is het echter oneens met het in de aanvulling gestelde dat een verschil in turbinetype geen invloed heeft op de landschappelijke kwaliteit rust²¹. Deze informatie is ook van belang voor de toetsing aan de landschappelijke kwaliteit 'rust' van de Waddenzee, zoals geformuleerd in de Derde Nota Waddenzee.

De in het MER weergegeven scores voor de criteria 'Verandering van kenmerkende of beeldbepalende landschapselementen' en 'Verandering in ruimtelijke samenhang van het landschap (structuur)' zijn - naar mening van de Commissie - (nog) niet voldoende onderbouwd. Op basis van de in deze paragraaf beschreven ontbrekende informatie kunnen nog verschuivingen optreden in

¹⁷ Per e-mail van 6 juni 2008 heeft Millenergy aangegeven, dat met de gemeente en Akzo (eigenaar chloortanks) wel is gesproken over mitigerende maatregelen (hierover geven het MER en de aanvulling geen informatie). Dit heeft vooralsnog nog niet tot resultaat geleid.

¹⁸ Deze zijn gebaseerd op een voor het gemiddeld volwassen oog vereiste zichthoek van één boogminuut.

¹⁹ Zie ook onder andere pagina 6, tabel 1 van de aanvulling.

²⁰ Zie ook voetnoot 8.

²¹ De alternatieven opbouw in het MER gaat van het volgende uit: hoe lager de turbines, hoe meer turbines er geplaatst worden in een alternatief. Met betrekking tot de draaisnelheden is het in het algemeen net andersom hoe lager de turbine, hoe sneller hij draait. Alternatief II-3B met het minste aantal turbines én met de laagste draaisnelheid zou dan tot een rustiger beeld kunnen leiden.

de scores van de alternatieven op deze criteria. Deze nieuwe informatie kan ook gevolgen hebben voor de eerder genoemde toetsing aan de landschappelijke kwaliteiten van de Waddenzee, zoals geformuleerd in de Derde Nota Waddenzee.

Conclusie

De Commissie stelt dat de effecten op landschap onderscheidend zijn. De Commissie ziet daarnaast mogelijkheden om de effecten op landschap te beperken door de vormgeving van de alternatieven landschappelijk verder te optimaliseren.

- De Commissie adviseert de in deze paragraaf beschreven ontbrekende informatie over 'landschappelijke vormgeving' en 'effecten op landschap' (zichtbaarheid) aan te vullen en vervolgens alle informatie over landschap opnieuw te ordenen en beschikbaar te maken voor de besluitvorming.

2.2 Energie

MER

In het MER zijn de energieopbrengsten van de verschillende alternatieven niet onderbouwd. Het is belangrijk dat op basis van het MER beoordeeld kan worden of de opgegeven getallen juist zijn. Dit mede ten behoeve van de bepaling van het mma (zie verder §2.5).

Aanvulling

De aanvulling bevat een goed overzicht van de energieopbrengst van de verschillende alternatieven. De getallen zijn onderbouwd door middel van navolgbare berekeningen. Hiermee is voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig.

2.3 Natuur

MER

In het MER ontbreekt de volgende informatie over natuur²²:

- gegevens over het voorkomen van beschermde (broed)vogels^{23,24,25};
- effecten van het voornemen op beschermde (broed)vogels;
- toetsing van de effecten van het voornemen aan de (voorlopige) instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Hierdoor is niet duidelijk of negatieve gevolgen op deze instandhoudingsdoelstellingen op voorhand kunnen worden uitgesloten²⁶;

²² Inspraakreacties 2, 3 en 5 maken ook melding van ontbrekende informatie over natuur.

²³ De wel aanwezige gegevens over (broed)vogels zijn verouderd.

²⁴ In het MER is met betrekking tot het voorkomen van foeragerende vogels op aangrenzende platen en slikken alleen gebruik gemaakt van telgegevens uit de winterperiode. Telgegevens uit de voorjaar- en nazomerperiode zijn ook van belang om eventuele effecten te kunnen bepalen en/of nadelige effecten met zekerheid te kunnen uitsluiten.

²⁵ Deze gegevens zijn relevant voor de effectbepaling. Zo bepaalt de locatie waar de vogels voorkomen (broedplaats, foerageergebied en hoogwatervluchtplaats) en hun verplaatsingspatronen tussen deze locaties (inclusief vogeltrekroutes) of en in welke mate er sprake is van barrièrewerking, of en in welke mate er sprake is van aanvaringsrisico's en of en in welke mate er sprake is van verstoring van leefgebied of vernietiging van broedgebied.

²⁶ Indien significante negatieve gevolgen niet kunnen worden uitgesloten -ook bij twijfel over eventuele significante negatieve gevolgen- dan moeten de ADC stappen doorlopen worden (Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang en Compensatie, voor meer informatie www.minlnv.nl).

- gegevens over het voorkomen van vleermuizen²⁷;
- effecten van het voornemen op vleermuizen²⁸.

Aanvulling

De aanvulling geeft een (geactualiseerd) overzicht van het voorkomen en de effecten op (broed)vogels en vleermuizen. Bij de beschrijving van de effecten in de aanvulling is verstoring van het leef-, foerageer- en broedgebied van (broed)vogels **niet** opgenomen.

De in de aanvulling geformuleerde conclusie dat geen significante negatieve gevolgen op de instandhoudingdoelstellingen van **niet-broedvogels** van het Natura 2000-gebied de Waddenzee optreden kan daarom nog niet getrokken worden. Uit de aanvulling blijkt wel dat significante negatieve gevolgen op de instandhoudingdoelstellingen voor **broedvogels** van het Natura 2000-gebied de Waddenzee niet aan de orde zijn en daarom uit te sluiten²⁹.

De Commissie verwacht dat verstoring geen gevolgen heeft voor de conclusies in de aanvulling over de instandhoudingdoelstellingen van de **meeste niet-broedvogels** van het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Gezien de in de aanvulling opgenomen informatie verkeren deze soorten in een gunstige staat van instandhouding of komen ze in en nabij het plangebied (vrijwel) niet voor. Voor de **Scholekster** en de **Steenloper** kan verstoring wel gevolgen hebben voor de conclusies in de aanvulling.

Scholekster en Steenloper

De Scholekster en de Steenloper maken gebruik van het plangebied als foerageergebied en deze soorten verkeren beide in een landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding. Zowel voor Scholekster als voor Steenloper geldt daarom een herstelopgave voor de Waddenzee. Daarnaast is voor beide als doel geformuleerd het behoud van omvang en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied, en wel voor een seizoensgemiddelde populatiegrootte van respectievelijk 140.000 - 160.000 en 2.300 - 3.000 vogels.

Doordat de verstoring van het leef- en foerageergebied van deze soorten niet in het MER en de aanvulling is onderzocht³⁰, concludeert de Commissie, dat mogelijke significante negatieve gevolgen voor de instandhoudingdoelstellingen binnen de categorie 'niet-broedvogels' voor de Scholekster en de Steenloper niet zijn uit te sluiten.

- De Commissie adviseert de effecten van verstoring van het leef- en foerageergebied van de Scholekster en de Steenloper alsnog uit te werken en bij de besluitvorming te betrekken.

²⁷ Vleermuizen hebben een speciale beschermingsstatus. De informatie in het MER is te summier om nadelige effecten met zekerheid te kunnen uitsluiten. De conclusies zijn niet gebaseerd op de meest recente informatie over het voorkomen van vleermuissoorten. Van speciaal belang is de Rosse vleermuis, welke soort op doortrek het studiegebied passeert. Het MER vermeldt niet of er recente informatie beschikbaar is over aantallen, vlieghoogtes en trekroute.

²⁸ Bij de beoordeling van mogelijke effecten staat het al dan niet gebruiken van de Schermdijk als vliegbaan door deze vleermuissoort centraal.

²⁹ Dit wordt veroorzaakt door het feit dat in het gebied, dat binnen de invloedsfeer van de windmolens ligt en binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied de Waddenzee, geen broedplaatsen van beschermde broedvogels voorkomen.

³⁰ In de aanvulling wordt op pagina 21 in tabel 9 wel een oppervlakte verstoord gebied in hectare weergegeven. Het is echter niet duidelijk of deze verstoring betrekking heeft op de Scholekster en de Steenloper en of dit negatieve gevolgen heeft voor de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied de Waddenzee.

Effecten op broedvogels buiten het Natura 2000-gebied de Waddenzee

De Commissie constateert dat in het MER en de aanvulling opgenomen informatie over broedvogels voor de m.e.r.-procedure voldoende aangeeft welke broedvogels in en nabij het plangebied (kunnen) voorkomen (buiten het Natura 2000-gebied de Waddenzee). Een beschrijving van de effecten door verstoring van het leef-, foerageer- en broedgebied van deze broedvogels tijdens de exploitatie van de windmolens is – zoals ook eerder vermeld – niet opgenomen³¹. Op dit moment is daardoor nog niet duidelijk welke effecten de plaatsing van de turbines heeft op het toekomstige voorkomen van broedvogels op de Schermdijk, de Pier van Oterdum en het industrieterrein Oosterhorn.

In de aanvulling wordt aangekondigd dat de informatie over het voorkomen van broedvogels geactualiseerd wordt door middel van een nieuwe inventarisatie ten behoeve van de ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet. In tabel 3.3 van de aanvulling zijn de soorten benoemd die in de inventarisatie worden meegenomen; in deze tabel ontbreken echter de Strandplevier en Bontbekplevier.

■ De Commissie adviseert op basis van de nieuwe broedvogelinventarisatie de verwachte effecten op broedvogels binnen het invloedsgebied van de windturbines, maar buiten het Natura 2000-gebied de Waddenzee in kaart te brengen ten behoeve van de ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet.

2.4 Veiligheid

MER

Het MER geeft geen actueel beeld van de aanwezige kwetsbare objecten in de omgeving van het voornemen. Hierdoor is niet duidelijk of en zo ja welke groepsrisico's door het voornemen ontstaan.

Het Handboek Risicozonering Windturbines (2005) stelt dat de rotorbladen in delen kunnen afbreken en wegslingeren. In het addendum bij het MER is bij de analyse van de werpafstanden van rotorbladen verondersteld dat er geen bladdelen kunnen afbreken. Onderbouw dit nader – bijvoorbeeld met recentere statistieken (sinds 2001) – aangezien delen van bladen veel grotere werpafstanden kennen waardoor de conclusies m.b.t. veiligheid kunnen wijzigen.

Aanvulling

De aanvulling geeft een geactualiseerd beeld van de risico's die door het voornemen kunnen ontstaan. De aanvulling onderbouwt dat geen onacceptabele risico's ontstaan. Hiermee is voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig.

2.5 Meest milieuvriendelijke alternatief (mma)

MER

In de door de gemeente Delfzijl vastgestelde richtlijnen³² is gesteld dat het mma gebaseerd moet worden op het alternatief met de relatief minste milieu-

³¹ In bijlage 5.1a van het MER wordt op pagina 47 wel aangegeven dat effecten op broedvogels tijdens de bouw niet te verwachten zijn, omdat de bouw buiten het broedseizoen zal plaatsvinden.

³² De energieopbrengst en de vermeden emissies vormen de belangrijkste redenen waarom de overheid windenergie tot een speerpunt heeft gemaakt in haar milieu-, klimaat- en energiebeleid. In de richtlijnen is daarom onder meer gevraagd het meest milieuvriendelijke alternatief samen te stellen door, na het onderzoeken van de effecten van de verschillende alternatieve opstellingen en turbinespecificaties, te bezien of er een

effecten (landschap, natuur, veiligheid) per eenheid van opgewekte energie (energieopbrengst in kWh, zie ook §2.3). Het MER bevat dit mma niet.

Aanvulling

In de aanvulling is een mma beschreven met de relatief minste milieueffecten per opgewekte eenheid van energie. De informatie in de aanvulling toont aan dat dit alternatief een fors hogere energieopbrengst (milieuwinst) combineert met (relatief) de minste milieueffecten op de omgeving.

De aanvulling stelt echter dat dit niet het mma zou moeten zijn, omdat het alternatief II-2B absoluut iets minder milieueffecten op de omgeving heeft (behoudens reducties van de emissie van CO₂ en andere stoffen naar de atmosfeer). De energieopbrengst van het in de aanvulling beschreven mma (alternatief II-3B) is een factor 1,5 hoger (dit komt ongeveer overeen met een extra energieopbrengst van 100 MWh per jaar), de emissie reductie naar de atmosfeer is hierdoor ook een factor 1,5 hoger. Naar mening van de Commissie is dit alternatief daarom het mma (zie ook voetnoot 32).

Bij het vaststellen van het mma zijn de effecten op het landschap nog niet volwaardig meegewogen (zie §2.2). Gezien de in de aanvulling beschreven energieopbrengst en milieueffecten van het mma, verwacht de Commissie dat een andere effectbeschrijving op het gebied van landschap de keuze van het mma niet verder beïnvloedt. Hiermee is voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig.

- De Commissie adviseert alternatief II-3B als mma in de besluitvorming mee te nemen.

optimale opstelling / turbinespecificatie bestaat waarbij de **negatieve effecten** op landschap, natuur, veiligheid, geluidhinder en telecommunicatie worden **geminimaliseerd** en de **energieopbrengst** wordt **gemaximaliseerd** (reductie van de emissies van CO₂ en andere stoffen naar de atmosfeer). Optimaliseer daarbij door de effecten te bekijken per eenheid van milieuwinst (i.c. de kWh). In de aanvulling zijn de energieopbrengst en de vermeden emissies bij de bepaling van het mma om onbekende redenen ook per kWh uitgedrukt, waardoor deze niet meer onderscheidend zijn.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Millenergy

Bevoegd gezag: Gemeente Delfzijl

Besluit: Vergunning Wet milieubeheer en nieuw bestemmingsplan onder nieuwe Wro (per 1 juli 2008)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D 22.2

Activiteit: Aanleg van een windpark van ongeveer 60 MW in Delfzijl

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 6 november 2002
richtlijnenadvies uitgebracht: 13 januari 2003
richtlijnen vastgesteld: 26 juni 2003
kennisgeving MER: 5 december 2007
aanvraag toetsingsadvies: 6 december 2007
ter inzage legging MER: van 6 december 2007 tot en met 30 januari 2008
toetsingsadvies uitgebracht: 16 juni 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. P. van der Boom
drs. R.H.D. Lambeck
drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)
drs. S.J. Harkema (secretaris)
ir. M.B. Schöne

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. E. van den Bosch namens Brandweer Rayon Noord, Delfzijl
2. E. Kuppen namens Waddenvereniging, Harlingen
3. drs. E.J. Bunscoeke en drs. M.A. Brijker namens Avifauna, Groningen
4. Giertz namens Wasser- und Schifffahrtsdirektion Nordwest, Aurich (D)
5. J. Everaert, E. Stienen en J. Tack namens Stichting Windhoek, Termunterzijl
6. Landkreis Aurich, Aurich (D)
7. J. Kooistra namens Waterschap Hunze en Aa's, Veendam
8. R. Kinzel namens FD Umwelt, Emden

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Windpark Delfzijl Noord en de aanvulling daarop**

Millenergy wil een windpark van ongeveer 60 MW in Delfzijl ontwikkelen op de Schermdijk en de Pier van Oterdum. Ten behoeve van de besluitvorming hierover door de gemeente Delfzijl heeft Millenergy een MER opgesteld. De Commissie voor de milieueffectrapportage geeft in dit toetsingsadvies weer of het MER de benodigde informatie voor de besluitvorming bevat.

ISBN: 978-90-421-236-6